

Tekoälyn käyttö tutkimuksessa: suositusluonnoksen kommenttikysely

Tämän kyselyn tarkoituksena on kerätä näkemyksiä ja huomioita TENKin suositukseen Tekoälyn käyttö tutkimuksessa: hyvä tieteellinen käytäntö ja eettiset periaatteet. Vastauksia hyödynnetään suositusluonnoksen jatkokehittämisessä ennen julkaisua.

Kysely on avoinna 16.2.–15.3.2026. Kysely on anonyymi, eikä siinä kerätä henkilötietoja.

Kysely jakautuu kahteen osioon: hyvää tieteellistä käytäntöä (HTK) käsittelevään osaan sekä eettisiä periaatteita koskevaan osaan. Voit halutessasi vastata molempiin osioihin tai keskittyä vain toiseen.

Suositusluonnoksen teksti (ilman liitettä ja alaviitteitä) on sisällytetty kyselylomakkeeseen. Luonnos on saatavilla myös PDF-muodossa suomeksi ja englanniksi erillisten linkkien kautta TENKin verkkosivuilla.

Kysely on laadittu suomeksi, mutta siihen voi vastata myös englanniksi tai ruotsiksi.

Lomakkeen kysymykset:

Taustatiedot

1. Vastaatko organisaation puolesta vai yksityishenkilönä?
2. Mihin henkilöstöryhmään kuulut?
3. Jos vastaat organisaation tai esimerkiksi eettisen toimikunnan puolesta, kerro minkä tahon edustajana vastaat

Suosituksen johdanto-osio

4. Onko johdanto selkeä ja riittävä perustelemaan suosituksen tarpeen, tavoitteen ja rajauksen? Jääkö jotain puuttumaan?

Suosituksen soveltamisala

5. Onko suosituksen soveltamisala kuvattu riittävän selkeästi?

Suosituksen luku Tekoäly ja hyvä tieteellinen käytäntö (HTK)

6. Ovatko tekoälyn käyttöä ja tieteellistä integriteettiä koskevat ohjeet riittävän täsmällisiä ja käytännössä sovellettavia? Tarvitaanko lisää esimerkkejä tai tarkennuksia?
7. Ovatko tekoälyn käyttöä aineiston käsittelyssä ja hallinnassa koskevat vaatimukset selkeitä ja realistisia toteuttaa?
8. Ovatko tekoälyn käyttöä tekijyyden, julkaisemisen ja tutkimusviestinnän yhteydessä koskevat linjaukset riittävän yksiselitteisiä?
9. Ovatko tutkijalle suunnatut suositukset kokonaisuutena selkeitä, toteuttamiskelpoisia ja oikeasuhtaisia eri tieteenaloilla? Puuttuuko ohjeista tilanteita tai käyttötapauksia, joita olisi syytä käsitellä?

Suosituksset organisaatioille

10. Ovatko koulutusta, tukea ja infrastruktuuria koskevat suositukset riittäviä ja realistisia?
Mitä konkreettisia tukimuotoja tai rakenteita tulisi mainita?
11. Onko tekoälyn käyttö arviointitilanteissa ohjeistettu riittävän selkeästi?
12. Ovatko organisaatioille suunnatut vastuut ja toimenpidesuosituksset kokonaisuutena riittävän konkreettisia ja toteuttamiskelpoisia?

Infolaatikko 1. Esimerkkejä HTK-loukkauksista

13. Ovatko HTK-loukkauksia koskevat esimerkit selkeitä ja hyödyllisiä käytännössä?
Tulisiko esimerkkejä lisätä, muokata tai rajata jollain tavoin?
14. Antaako suosituksen hyvää tieteellistä käytäntöä käsittelevä osio kokonaisuutena riittävän kokonaiskuvan tekoälyn käyttöön liittyvistä keskeisistä HTK-kysymyksistä?

Tekoälyä hyödyntävän tutkimuksen eettinen ohjeistus

15. Onko tekoälyä hyödyntävän tutkimuksen eettisten ohjeiden soveltaminen kuvattu selkeästi?
16. Onko yleisten tutkimuseettisten periaatteiden soveltaminen tekoälyä hyödyntävään tutkimukseen kuvattu selkeästi ja johdonmukaisesti?

Infolaatikko 2: Erityistä eettistä punnintaa edellyttävät asetelmat

17. Ovatko esimerkit erityistä eettistä punnintaa edellyttävistä tekoälyasetelmista riittävän havainnollisia? Mitä tilanteita tulisi lisätä tai tarkentaa?

Eettinen ennakoarviointi

18. Onko tekoälyn vaikutus eettisen ennakoarvioinnin tarpeeseen ja menettelyihin kuvattu riittävän selkeästi?
19. Ovatko ennakoarviointipyyntöön liitettävät tekoälyä koskevat kuvaukset ja vaatimukset riittävän selkeitä ja toteuttamiskelpoisia?
20. Onko lausuntopyynnön liitteitä koskeva lista riittävän kattava ja selkeä? Puuttuuko jokin keskeinen tieto tai dokumentti?

Tekoälyn kehittämiseen liittyvät eettiset kysymykset

21. Käsitelläänkö tekoälyn kehittämiseen liittyvät tutkimuseettiset erityiskysymykset riittävän kattavasti?
22. Antaako eettisyyttä käsittelevä luku kokonaisuutena riittävän kokonaiskuvan tekoälyä hyödyntävien tutkimusasetelmien keskeisistä eettisistä kysymyksistä?

Muita huomioita

23. Mitä muuta haluaisitte kommentoida suositusluonnoksesta?